

سید رضا راستی الحسینی

مطالبات معوق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مطالبات معوق

تالیف:

سید رضا راستی الحسینی

معاون شعبه مستقل مرکزی بانک مهر ایران

مدرس اسبق دانشگاه پیام نور کاشان و موسسه غیرانتفاعی علامه فیض کاشانی

انتشارات موجک

سرشناسه: راستی‌الحسینی، سیدرضا، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: مطالبات معوق / تالیف سید رضا راستی‌الحسینی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۹۶ ص.: جدول، نمودار.

شابک: ۳۰-۶-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸، ۳۲۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: بانک قرض‌الحسنه مهر ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: بانک و بانکداری -- ایران -- مدیریت -- نمونه پژوهی

موضوع: Bank management -- Iran -- Case studies

موضوع: وام‌های بانکی -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: Bank loans -- Iran -- Case studies

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ق ۴ / آ ۲ / ۳۲۷۰ HG

رده بندی دیویی: ۳۳۲/۱۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۳۲۶۸۷

انتشارات موجک

تلگرام: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: مطالبات معوق

تالیف: سید رضا راستی‌الحسینی

طراح جلد: سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری: ۹۶ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۳۹۹، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۳۲۰۰۰۰ ریال، شابک: ۳۰-۶-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	پیش‌گفتار.....
۵	فصل اول: مطالبات معوق در کشور .....
۵	۱-۱ مقدمه.....
۵	۲-۱ سیر تاریخی مطالبات معوق در کشور.....
۶	۳-۱ روش‌های پیشنهادی برای احیای مطالبات.....
۹	فصل دوم: تاریخچه بانکداری .....
۹	۱-۲ بانکداری در دوره قدیم.....
۱۰	۲-۲ بانکداری در دوره جدید.....
۱۰	۳-۲ تاریخچه بانکداری در ایران.....
۱۰	۱-۳-۲ بانک ملی.....
۱۲	۲-۳-۲ بانک ملت.....
۱۳	۳-۳-۲ بانک تجارت.....
۱۴	۴-۳-۲ بانک سپه.....
۱۴	۵-۳-۲ بانک صادرات.....
۱۵	۶-۳-۲ بانک مسکن.....
۱۶	۷-۳-۲ بانک کشاورزی.....
۱۶	۸-۳-۲ بانک پارسیان.....

۱۷..... ۹-۳-۲ بانک اقتصاد نوین

۱۷..... ۱۰-۳-۲ بانک سرمایه

۱۸..... ۱۱-۳-۲ بانک سامان

فصل سوم: بانک قرض الحسنه مهر ایران..... ۱۹

۱۹..... ۱-۳ معرفی بانک

۲۰..... ۲-۳ اهداف بانک

۲۰..... ۳-۳ موضوع فعالیت بانک

۲۲..... ۴-۳ وظایف بانک

۲۳..... ۵-۳ برنامه‌های آتی بانک

فصل چهارم: نظام بانکداری فعلی..... ۲۵

۲۵..... ۱-۴ قانون ملی شدن بانک‌ها

۲۶..... ۲-۴ اهم اصول نظام بانکداری فعلی

۲۶..... ۳-۴ فعالیت‌های اقتصادی

۲۷..... ۴-۴ اعطای تسهیلات اعتباری

۲۷..... ۵-۴ ابزارهای اعتباری

فصل پنجم: انواع قراردادهای و مطالبات معوق..... ۳۵

۳۵..... ۱-۵ انواع قراردادها

۳۵..... ۱-۱-۵ قراردادهای رسمی و ثبتی

۳۵..... ۲-۱-۵ قراردادهای عادی

۳۵..... ۲-۵ فرایند نظارت و انواع آن در سیستم بانکی

۳۶..... ۳-۵ انواع مطالبات معوق

۳۸..... ۴-۵ نحوه محاسبه (ذخیره مطالبات مشکوک الوصل (ذم م و))

۳۸..... ۵-۵ انواع ذخایر مطالبات مشکوک الوصول

فصل ششم: نظارت ۴۱

۴۱..... ۱-۶ انواع نظارت

۴۱..... ۲-۶ اهداف نظارت

۴۲..... ۳-۶ انواع نظارت سازمانی

۴۲..... ۴-۶ نظارت بانکی

۴۳..... ۵-۶ نظارت عملیاتی

۴۳..... ۶-۶ مراحل نظارت بانکی

فصل هفتم: پیشینه مطالبات معوق ۴۵

فصل هفتم: مطالعه موردی ۴۷

۴۷..... ۱-۷ مقدمه

۴۹..... ۲-۷ بیان مسأله

۵۱..... ۳-۷ اهمیت موضوع

۵۱..... ۴-۷ اهداف

۵۲..... ۵-۷ فرضیه‌ها و سؤال

۵۳..... ۶-۷ تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

فصل هشتم: روش و ابزار ۵۷

۵۷..... ۱-۸ روش تحقیق

۵۸..... ۲-۸ جامعه آماری

۶۱..... ۳-۸ نمونه و نمونه‌گیری

۶۲..... ۴-۸ معرفی ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات

- ۵-۸ روایی پرسشنامه ۶۴
- ۶-۸ بر آورد پایائی پرسشنامه ۶۵
- ۷-۸ فرضیه‌ها ۶۵
- ۸-۸ روش اجرا ۶۶

فصل نهم: یافته‌ها ۶۹

- ۱-۹ ویژگی‌های نمونه ۶۹
- ۲-۹ سؤال اصلی ۷۱
- ۳-۹ فرضیه‌های فرعی ۷۴
- ۴-۹ اولویت بندی عوامل مؤثر بر ایجاد مطالبات معوق در بانک قرض الحسنه مهر ایران با استفاده از تکنیک فازی مشابهت ۷۷

فصل دهم: جمع بندی ۸۷

- ۱-۱۰ مقدمه ۸۷
- ۲-۱۰ نتیجه گیری ۸۸
- ۳-۱۰ پیشنهادها ۹۱

منابع ۹۵

پیش‌گفتار

هدف از تالیف کتاب حاضر، شناسائی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ایجاد مطالبات معوق در بانک قرض الحسنه مهر ایران می‌باشد. روش تحقیق، توصیفی از نوع پیمایشی و جامعه آماری در پژوهش حاضر کلیه افراد حقیقی و حقوقی‌اند که ایجاد کننده مطالبات معوق در بانک قرض الحسنه مهر ایران می‌باشند که در زمان تحقیق برابر با ۱۴۹۴۸ پرونده بوده است. در این تحقیق نیز برای به دست آوردن نمونه مورد نظر از روش طبقه‌ای استفاده شده است. بدین طریق که پس از تعیین نسبت افراد جامعه (شعب مورد پژوهش) درصدی که هر بانک در بین کل جمعیت دارد محاسبه می‌شود و سپس به همان نسبت نمونه مورد نظر را به‌شیوه‌ی تصادفی انتخاب می‌کنیم. حجم نمونه برای انجام تحقیق تعداد ۱۱۷ نفر از افرادی می‌باشند که به شعب بانک قرض الحسنه مهر ایران بدهی معوق دارند. از تعداد ۱۱۷ پرسشنامه توزیع شده تعداد ۱۱۶ پرسشنامه برگشت داده شد که نرخ بازگشت پرسشنامه‌ها ۹۹٪ می‌باشد. از این تعداد پرسشنامه برگشت داده شده ۱۱۴ عدد آن قابل استفاده بوده است. بنابراین نمونه‌نهایی این تحقیق ۱۱۴ نفر می‌باشند که کلیه‌ی تحلیل‌های آماری بر این اساس انجام گرفته است. ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه محقق ساخته با ۲۰ سؤال بسته پاسخ است که بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت طرح شده است که اعتبار آن براساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برآورد گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی (ضریب همبستگی کندال، آزمون فریدمن) استفاده شد. برای اولویت‌بندی عوامل تأثیرگذار بر ایجاد مطالبات معوق در بانک مهر ایران از تکنیک مشابهت در فضای فازی نیز بهره‌گیری شده است. نتایج نشان داد که هر سه فرضیه این کتاب در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفت که عبارتند از:

۱- بین عدم نظارت مناسب قبل، در حین و یا بعد از اعطای تسهیلات (مواردی همچون مهلت برای پرداخت مطالبات معوق، ضعف کیفی فرآیند و مراحل بررسی، عدم دقت لازم در خصوص وضعیت مالی و اعتباری متقاضی و ضامن یا ضامنین، فقدان دقت لازم در بررسی اعتبار ضامنین و ...) و ایجاد مطالبات معوق در بانک قرض الحسنه مهر ایران بین سالهای ۸۷الی ۹۱ رابطه معنی داری وجود دارد.

۲- بین عدم ثبات سیاست‌های پولی و مالی و همچنین قوانین حقوقی و راهکارهای قانونی دولت (مواردی همچون ورود تغییر وضعیت بازارهای خرید و فروش به واسطه تغییرات پیش‌بینی نشده نرخ تورم، تغییر وضعیت بازارهای خرید و فروش به واسطه تغییر در روابط سیاسی بین کشورها، تغییرات شدید نرخ ارز که توجیه‌پذیری اقتصادی طرح‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، آزادسازی ورود برخی کالاها که به تولیدات داخلی لطمه وارد می‌کند و...) و ایجاد مطالبات معوق در بانک قرض الحسنه مهر ایران بین سالهای ۸۷ الی ۹۱ رابطه معنی داری وجود دارد.

۳- بین عوامل درون و برون سازمانی اختلال ایجاد کننده در پروسه پرداخت تسهیلات (مواردی همچون بروز حوادث غیرمترقبه، فوت تسهیلات گیرنده و بروز مشکلات در زمینه انحصار وراثت، عدم وجود سیستم اطلاعات یکپارچه در کشور، کندی رسیدگی در محاکم قضایی، پایین بودن نرخ سود تسهیلات نسبت به هزینه تحصیل پول در بازار غیر رسمی و...) و ایجاد مطالبات معوق در بانک قرض الحسنه مهر ایران بین سالهای ۸۷ الی ۹۱ رابطه معنی داری وجود دارد.

در نهایت تکنیک مشابهت فازی اولویت عوامل مؤثر بر ایجاد مطالبات معوق در بانک مهر قرض الحسنه مهر ایران را به ترتیب زیر نشان داد:

۱- عدم وجود سیستم ارزیابی دقیق مشتریان و کمبود پیکره قوی کارشناسی و عدم وجود مؤسسات مشاوره مالی.

۲- کندی رسیدگی در محاکم قضایی.

۳- عدم دقت لازم در خصوص وضعیت مالی و اعتباری متقاضی و ضامن یا ضامنین.

۴- تغییر وضعیت بازارهای خرید و فروش به واسطه تغییرات پیش‌بینی نشده نرخ تورم.

۵- تغییرات شدید نرخ ارز که توجیه‌پذیری اقتصادی طرح‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و انگیزه بازپرداخت را از بین می‌برد.

۶- ضعف کیفی فرآیند و مراحل بررسی تسهیلات اعطایی.

۷- تغییر تعرفه‌های گمرکی و یا ایجاد تغییرات در صادرات و واردات کالاها.

۸- کندی روند اجرائی وصول مطالبات با توجه به مقررات موجود.

۹- پایین بودن نرخ خسارت تأخیر نسبت به هزینه تحصیل پول در بازار غیر رسمی.

۱۰- عدم اخذ وثایق ارزنده و معتبر از طرف بانک‌ها.

- ۱۱- تغییر وضعیت بازارهای خرید و فروش به واسطه تغییر در روابط سیاسی بین کشورها.
- ۱۲- بروز حوادث غیرمترقبه.
- ۱۳- عدم وجود مدیریت مؤثر بر ارقام دارایی‌ها.
- ۱۴- تغییر تعرفه‌های گمرکی و یا ایجاد تغییرات در صادرات و واردات کالاها.
- ۱۵- اطمینان داشتن یا امیدوار بودن به مسئولین جهت دادن مهلت برای پرداخت مطالبات معوق.
- ۱۶- عدم وجود سیستم اطلاعات یکپارچه در کشور.
- ۱۷- بخشش جریمه تأخیر هنگام تسویه بدهی در برخی موارد.
- ۱۸- عدم وجود پایگاه اطلاعاتی یکپارچه در بانک.
- ۱۹- آزادسازی ورود برخی کالاها که به تولیدات داخلی لطمه وارد می‌کند و تولیدکنندگان داخلی امکان فروش و بازپرداخت تسهیلات را از دست می‌دهند.
- ۲۰- فوت تسهیلات گیرنده و بروز مشکلات در زمینه انحصار وراثت.

سید رضا راستی الحسینی

معاون شعبه مستقل مرکزی بانک مهر ایران

مدرس اسبق دانشگاه پیام نور کاشان و موسسه غیرانتفاعی علامه فیض کاشانی

بهار ۱۳۹۹

ISBN: 978-600-8799-30-6

9 786008 799306

انتشارات
موجک
تاسیس
۱۳۸۸

انتشارات موجک